

Wyrok z dnia 12 stycznia 1996 r.

II URN 53/95

Brak badań kontrolnych przez komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia u osoby, której inwalidztwo uznane zostało za czasowe, nie jest równoznaczny z nieprzerwanym trwaniem inwalidztwa przez okres, w którym badania te powinny być przeprowadzane.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer (sprawozdawca),
Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Stefania Szymańska,

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 1996 r., sprawy z wniosku Bogdana B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. o rentę inwalidzką, na skutek rewizji nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 sierpnia 1994 r., [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Wnioskodawca Bogdan B., orzeczeniem Obwodowej Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia w C. z dnia 22 sierpnia 1972 r. został zaliczony do III grupy inwalidów w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 27 września 1971 r. Inwalidztwo uznano za czasowe i termin badania kontrolnego wyznaczono na 27 września 1971 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. decyzją z dnia 25 września 1972 r. przyznał wnioskodawcy od 28 czerwca 1972 r. prawo do renty inwalidzkiej według III grupy inwalidów na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadku przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 8).

Organ rentowy nie poddawał wnioskodawcy badaniom kontrolnym i świadczenie wypłacał mu nieprzerwanie do 1993 roku.

Pismem z dnia 12 stycznia 1993 r. [...] ZUS zwrócił się do wnioskodawcy o wypełnienie przesłanego mu druku - zaświadczenia o stanie zdrowia w celu ewentualnego stwierdzenia pogorszenia tego stanu.

Wnioskodawca przekazał organowi rentowemu wypełnione przez lekarza zaświadczenie o stanie zdrowia [...]. Nie zgłosił równocześnie wniosku o zaliczenie do wyższej grupy inwalidów. Lekarz w zaświadczeniu nie stwierdził pogorszenia stanu zdrowia. Organ rentowy po otrzymaniu zaświadczenia zarządził badanie lekarskie.

Obwodowa KIZ w orzeczeniu w dniu 29 kwietnia 1993 r. stwierdziła u wnioskodawcy poprawę stanu zdrowia i nie

zaliczyła go do żadnej grupy inwalidów. Tej samej treści orzeczenie wydała w dniu 25 maja 1993 r. Wojewódzka Komisja Lekarska do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia.

Na tej podstawie organ rentowy decyzją z dnia 8 czerwca 1993 r. [...] wstrzymał wnioskodawcy dalszą wypłatę renty z dniem 1 lipca 1993 r.

Od tej decyzji wnioskodawca odwołał się do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie, który wyrokiem z dnia 15 października 1993 r. odwołanie oddalił.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Wojewódzki podkreślił, że zaskarżona decyzja nie została wydana w wyniku kontrolnego badania wnioskodawcy przeprowadzonego z urzędu, lecz na podstawie wypełnionego przez lekarza i przekazanego organowi rentowemu druku mającego na celu ewentualne stwierdzenie pogorszenia stanu zdrowia. Skoro zatem inwalidztwo u wnioskodawcy ustąpiło, co potwierdzili także powołani przez sąd biegli, to stosownie do art. art. 78, 87 pkt 1 i 102 ust.1 pkt 1 ustawy o z.e.p. zaskarżona decyzja jest w pełni zasadna.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 11 sierpnia 1994 r. oddalił rewizję. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i wnioski Sądu Wojewódzkiego podkreślając dodatkowo, że w sprawie nie nastąpiło naruszenie § 29 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. (Dz. U. Nr 47, poz. 214 ze zm.), ponieważ wnioskodawcy nie poddano badaniu kontrolnemu. Badanie, w wyniku którego nie stwierdzono dalszego inwalidztwa, było następstwem wypełnienia przez wnioskodawcę zaświadczenia o pogorszeniu stanu zdrowia.

W rewizji nadzwyczajnej Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucił powyższemu wyrokowi rażące naruszenie art. art. 3 § 2, 233 § 1 i 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 25 ust. 3 i art. 78 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) oraz § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz. U. Nr 47, poz. 214 ze zm.), a nadto naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej - i na podstawie art. 422 § 1 k.p.c. oraz art. 14 pkt 8 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. Nr 109 poz. 471 ze zm.) i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie z dnia 15 października 1993 r., [...] i decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. z dnia 8 czerwca 1993 r. [...] oraz przywrócenie Bogdanowi B. prawa do renty inwalidzkiej wypadkowej według III grupy inwalidów od dnia 1 lipca 1993 r.

W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej Rzecznik Praw

Obywatelskich przyznał, że organ rentowy zaniedbał przeprowadzenia u wnioskodawcy badania kontrolnego w ciągu 10 lat od daty powstania inwalidztwa. Zaniedbanie to spowodowało, że zarządzenie badań kontrolnych po tym terminie jako sprzeczne z § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz. U. Nr 47, poz. 214, zm. Dz. U. z 1990 r., Nr 37, poz. 210) nie pozwalałoby na ewentualną korektę decyzji rentowej. Zdaniem Rzecznika, wysłanie wnioskodawcy druku zaświadczenia o stanie zdrowia w celu ewentualnego stwierdzenia pogorszenia, zmierzało do obejścia powyższego zakazu i naprawienia zaniedbania.

Wnioskodawca nie zgłosił wniosku o podwyższenie grupy inwalidzkiej. Wnoszący rewizję uważa, że brak wniosku o podwyższenie renty inwalidzkiej nie pozwalał organowi rentowemu na skierowanie wnioskodawcy na badania lekarskie. Było to w istocie badanie kontrolne w rozumieniu § 29 wymienionego rozporządzenia z dnia 5 sierpnia 1983 r.

W sytuacji, gdy wnioskodawca pobierał nieprzerwanie od lipca 1972 r. do 1 lipca 1993 r. rentę inwalidzką wypadkową według III grupy inwalidów, skierowanie go przez organ rentowy na badanie przez komisję lekarską pod pozorem, że badanie to zainicjował wnioskodawca, naruszało prawo.

Sąd Najwyższy rozważył co następuje:

Pozostaje poza sporem, że OKIZ w dniu 22 sierpnia 1972 r. zaliczyła wnioskodawcę do III grupy inwalidów w związku z wypadkiem przy pracy w kopalni w dniu 27 września 1971 r. oraz uznała, że inwalidztwo to ma charakter czasowy i dlatego wyznaczyła termin badania kontrolnego na sierpień 1973 r.

Badania takiego nie przeprowadzono przez ponad 20 lat.

Wnioskodawca jest urodzony 10 kwietnia 1948 r. W czasie wypadku doznał złamania lewego przedramienia. Pracuje jako robotnik gospodarczy, a z zawodu jest ślusarzem. OKIZ w dniu 29 kwietnia 1993 r. po zasięgnięciu opinii specjalistów chirurga - ortopedy i neurologa stwierdziła brak inwalidztwa. W uzasadnieniu orzeczenia podkreślono, że wnioskodawca może pracować w wyuczonym zawodzie - jako ślusarz. WKIZ, do której odwołał się Bogdan B. też orzekła o braku inwalidztwa i podkreśliła, że chirurgiczny wynik leczenia złamania jest bardzo dobry.

Sąd Wojewódzki dopuścił dowód z opinii dwóch biegłych lekarzy: neurologa oraz specjalisty z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii.

W opinii wydanej po przeprowadzeniu badania i zapoznaniu się z dokumentacją lekarską biegli nie stwierdzili u wnioskodawcy inwalidztwa. Biegli podkreślili, że zgłaszane

dolegliwości nie znajdują potwierdzenia w wynikach badania.

W związku z pismem procesowym pełnomocnika wnioskodawcy biegli wydali opinię uzupełniającą. W opinii tej ponownie stwierdzili, że wnioskodawca nie jest inwalidą [...]. Sąd Wojewódzki oddalając odwołanie powołał się na art. art. 78, 87, 102 ust. 1 pkt 1 ustawy o z.e.p.

Sąd Apelacyjny stwierdził w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oddalającego rewizję od wyroku Sądu Wojewódzkiego, że nie ma dowodów potwierdzających, aby inwalidztwo wnioskodawcy trwało nieprzerwanie 15 lat. Przez ten okres pobierał jedynie rentę, natomiast nie był poddany badaniom kontrolnym.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że badanie przeprowadzone przez komisje lekarskie w 1993 r. nie było badaniem kontrolnym, gdyż podstawą skierowania na nie było nadesłanie przez wnioskodawcę zaświadczenia o pogorszeniu zdrowia.

Sąd Apelacyjny przytoczył § 20 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. o komisjach lekarskich [...] w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 25 maja 1990 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia (Dz. U. Nr 37, poz. 210). Według dokonanej nowelizacji tego przepisu nie wyznacza się terminów badań kontrolnych osób, których inwalidztwo trwa nieprzerwanie ponad 10 lat, licząc od daty powstania inwalidztwa. Uchybienie to jednak, ze względu na stan faktyczny sprawy, trudno uznać za wystarczające do uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy podziela pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny, że brak badań kontrolnych nie jest równoznaczny z nieprzerwanym trwaniem inwalidztwa przez okres, przez który badania nie były przeprowadzane. Inwalidztwo, w rozumieniu art. 24 ustawy o z.e.p. oznacza określony stopień naruszenia sprawności organizmu uniemożliwiający częściowo lub całkowicie wykonywanie zatrudnienia. Nie ma przepisu, który uzasadniałby domniemanie, że osoba, której inwalidztwo, ze względu na rodzaj naruszenia sprawności organizmu uznane zostało za czasowe była nieprzerwanie inwalidą tylko z powodu niepoddania jej w określonym czasie badaniu kontrolnemu.

Biegły chirurg-ortopeda w uzupełnieniu opinii [...] stwierdził, że okres gojenia się następstw wypadku u wnioskodawcy trwał około 5-7 lat. Stan wnioskodawcy po tym okresie uległ poprawie - nastąpiła całkowita regeneracja nerwu uszkodzonego podczas wypadku.

Zdaniem Sądu Najwyższego, drugorzędne znaczenie ma to, czy badanie przez komisje lekarskie, które wykazało brak inwalidztwa i na którym organ rentowy oparł zaskarżoną decyzję, nastąpiło z inicjatywy wnioskodawcy, czy też było badaniem kontrolnym ponieważ to ZUS przesłał wnioskodawcy druk zaświadczenia o pogorszeniu stanu zdrowia. Z materiału sprawy wynika, że sądy obu instancji, oddalając odwołanie, a następnie rewizję wnioskodawcy wobec uznania, że nie jest on

inwalidą w rozumieniu art. 24 ustawy o z.e.p. w związku z art. 25 ustawy z 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz. U. 1983 r., Nr 30, poz. 144) nie przekroczyły granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.).

Trudno też podzielić zarzut rewizji nadzwyczajnej, wniesionej po upływie blisko 15-tu miesięcy od wydania zaskarżonego wyroku, że narusza on interes Rzeczypospolitej Polskiej. Dlatego też, na mocy omówionych przepisów i art. 442 § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji.

=====